

Den danska regeringsfrågan

Den politiska debatten i Danmark under senare år har likasom i praktiskt taget alla andra demokratier väsentligen kretsat kring regeringarnas handlingar eller deras underlåtenhet att handla. Församlingar av läget i skilda hänseenden beror enligt oppositionen på regeringens politik, och det sägs att man skulle ha undgått svårigheterna om de opponerande suttit vid makten; förbättringar påstås däremot i regel ha kommit till stånd utan någon förtjänst av regeringen eller rent av trots regeringens oskicklighet. I Danmark har emellertid debatten blivit mera komplicerad och skiftande än i Sverige, beroende på att under ett fåtal år borgerliga och socialdemokrater växlat vid makten. För närvarande är alltså den socialdemokratiska regeringens politik sedan 1953 huvudnumret i valpropagandan. Enligt oppositionen är det regeringens skuld att valutareserven försvunnit och i stället ett underskott inträtt, att produktionen inte gått så hastigt framåt som man bort kunna vänta, att arbetslösheten stigit och att ytterligare inflation har ägt rum. Tidningen Information har i en serie ledande artiklar av stort intresse slagit fast att det är mycket svårt att förete hållbara skäl för hela denna kritik och att på många punkter med samma fog ungefär samma anmärkningar kunde ha gjorts mot den tidigare borgerliga regeringen. "Oppositionen säger: Det blir inte bättre förrän vi får en ny regering. Regeringen säger: Ett regeringsskifte löser inga problem." Det är, skriver tidningen, de korta och föga givande kärnpunkterna i debatten.

Samtidigt kan det sägas att båda parterna har rätt. Regeringarna har inte löst, de har inte med tillräcklig kraft och framgång behandlat de problem som de ställts inför. Till stor del beror det på att en regering är rädd för att genomföra behövliga reformer eller kursändringar därför att dessa ofta först efter flera år leder till de önskade resultaten och till en början framkallar svårigheter för och ovilja inom vissa folkgrupper; genom en aktiv politik riskerar regeringen alltså förluster för sitt eget parti och vinster för motståndarna vid nästa val. Oppositionen är å andra sidan benägen att utnyttja alla angreppspunkter mot regeringen; den vill inte gärna medverka till beslut som kan stärka regeringens ställning, även om dessa beslut sakligt sett är behövliga.

Flera danska politiker har hävdat att man av dessa skäl måste ha en samregering av alla demokratiska partier eller åtminstone av de största partierna, främst vänstern och socialdemokraterna. Särskilt vänstermannen förre finansministern Thorkil Kristensen har framhållit att man endast på detta sätt kan få en regeringsmakt som är förmögen att genomföra mera vittgående, för tillfället kanske impopulära, men på längre sikt värdefulla åtgärder. "Den politiska striden borde inte så mycket vara en kamp om makten som om den riktiga användningen av makten inom ramen för ett samarbete." Under den senaste tiden har även andra ledande politiker visat förståelse för den tanken, och det är möjligt

att den efter valen åtminstone i någon omfattning blir realiserad.

De berörda danska synpunkterna har ofta framförts i Sverige, framför allt i Dagens Nyheter, och enligt vår uppfattning är de tillämpliga på en rad moderna demokratier. Både opposition och regering har rätt, skriver Information. "Vi behöver en ny regering. Men då en ny regering i och för sig inte löser något problem, behöver vi också ett nytt slags regering, som gör det möjligt för partier med en majoritet i folketinget att genomföra det som de faktiskt är eniga om i stället för att de som nu söker sätta krokben för varandra." Det bör emellertid inte bara bli fråga om en regering med en knapp majoritet; det hjälper inte, det visar bäst det svenska exemplet. Vad som behövs är ett samarbete på bred front, en demokratisk samregering. Till detta mål kommer vi dock säkert inte fram i Sverige förrän den nuvarande koalitionen genom ännu mera kännbara nederlag förmått till eftertanke och eftergifter.